

В.М. Овсієнко

Херсонський державний університет, Україна

Барбарис Тунберга *Berberis thunbergii* – чагарник, вид роду барбарис *Berberis* L.Об'єкт вивчення – *Berberis thunbergii* «Rose Glow» – це цінний декоративний, медоносний, кулінарний, лікарський вид, особливості будови якого не вивчали в умовах півдня України [2].Завдання дослідження: вивчити особливості анатомічної будови барбарису тунберга *B. thunbergii* «Rose Glow» в умовах півдня України та провести порівняльно-анатомічну характеристику особливостей будови однорічного пагону з описаною в умовах м. Москва;

На початку вегетаційного сезону стебла ростучих пагонів слабо ребристі, мають первинну анатомічну будову, є чітко виражені зони: покривної тканини, первинної кори й центрального циліндра. Покривна тканина – одношарова епідерма з округлих клітин у яких потовщена зовнішня оболонка. Під епідермою розміщена первинна кора, яка розпочинається 3-6 шаровою фотосинтезуючою паренхімою. Під паренхімою первинної кори розміщені ряди склеренхіми, які в ребрах багат шарові, а в міжреберних ділянках 2-4 шарові. Завершується первинна кора 2-4 шаровою крохмалоносною паренхімою. Центральний циліндр розпочинається паренхімною периферичною зоною, в якій згодом, при переході до вторинної будови, закладається фелоген. В центральному циліндрі 26-29 колатеральних відкритих судинно-волокнистих пучків, які розділені двошаровими серцевинними променями. У флоемі відсутні луб'яні волокна, вона має вигляд хвилястих виступів, оточених великими крохмаленосними клітинами луб'яної паренхіми. В ксилемі добре розвинені волокна лібриформа, але відсутня деревна паренхіма. В центрі стебла розміщена паренхіма серцевини, яка складається з великих, порівняно з паренхімою серцевинних променів, паренхімних клітин.

Первинна анатомічна будова річного пагону зберігається протягом кількох верхніх міжвузлів, а потім вже в травні первинна будова починає змінюватися вторинною. При цьому камбій закладається в пучках, потім поступово зливається в суцільне кільце. Зміни відбуваються і в периферичній зоні під первинною корою: закладається фелоген, він формує 2-6 рядів перидерми й відсікає первинну кору від центрального циліндра, її клітини відмирають, але не злущуються, а місцями розриваються.

На початку літа в центральному циліндрі функціонує 6-7 рядний (часто багаторядний) камбій, в ксилемній ділянці він формує переважно механічні й невелику кількість провідних елементів, а в флоемній частині – переважно паренхімні і провідні елементи. В кінці літа в ксилемній частині навколо первинної ксилеми сформовано 2-3, а навколо провідних елементів вторинної ксилеми 6-7 рядів волокон лібриформа. Волокна лібриформа розвиваються також із боку перимедулярної зони, тому ксилемні ділянки пучків оточені напівкільцями механічної тканини. Між судинами теж розміщені волокна лібриформа, які виконують механічну і запасуючу функції.

Отже, анатомічна будова однорічного пагону *B. thunbergii* «Rose Glow» має подібну будову з описаною Р.П. Барікіною в умовах Ботанічного саду МДУ (Ленінські гори) в 1971 році [1], але порівняльний анатомічний аналіз показує, що в умовах півдня України: зміна первинної будови на вторинну відбувається в травні, а не в середині червня; в сформованому однорічному стеблі 26-29 відкритих колатеральних пучків, а не 13-17; первинні серцевинні промені дворядні, а не три-шести рядні; значно більше формується механічних волокон, особливо навколо вторинної ксилеми; в первинній корі механічна тканина розвивається не тільки в ребрах, а й в міжреберних ділянках.

Література:

1. Барькіна Р.П. Морфолого-анатомические исследования барбариса обыкновенного и барбариса тунберга в связи с вопросом преобразования жизненных форм в семействе барбарисовых // Морфология цветковых. 1971, С.95-129.
2. Сушинська Н.І. Декоративні форми *Berberis thunbergii* в колекції Ботанічного саду Херсонського державного університету // I-й відкритий з'їзд фітобіологів Херсощини зб. тез доповідей, 2006, С.54-55.